

Poročilo s Konference o šolskem svetovalnem delu: 19. prispevki strok za svetovalno delo v praksi

Tina Pirc*

Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Report from the Conference on school counselling: 19th contributions of professional disciplines to counselling in practice

Tina Pirc*

Department of Psychology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia

Ključne besede: šolsko psihološko delo, kompetence, poročila, konference

Keywords: school counselling work, competencies, reports, conferences

V četrtek in petek, 23. in 24. avgusta 2018, je v prostorih Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani potekala Konferenca o šolskem svetovalnem delu. Organiziral jo je Zavod RS za šolstvo v sodelovanju z Oddelkoma za psihologijo ter pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete UL ter Fakulteto za socialno delo. Prav omenjeni oddelki so bili nekoč edini, ki so študente izobraževali za bodoči poklic svetovalnega delavca. Konferenco je podprlo tudi Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport v okviru ESS projekta Inovativni javni zavod. Posveti z naslovom Prispevki strok za svetovalno delo v praksi sicer potekajo vsako leto že od leta 1999, ko so nastale Programske smernice za delo svetovalne službe v vrtcih, osnovnih šolah, srednjih šolah, dijaških domovih in zavodih. Namenjeni so obravnavi aktualnih novosti in problematike s področja dela svetovalne službe. 19. prispevki strok pa so prerasli v konferenco, ki je obeležila 50. obletnico zaposlitve prvih timov svetovalnih delavcev v slovenskih osnovnih šolah.

Odziv na povabilo k udeležbi in sodelovanju na konferenci je bil izjemno velik. Prijavljenih je bilo okoli 270 strokovnjakov z različnih področij, od tega jih je več kot 80 aktivno sodelovalo s svojimi prispevki. Strokovnjaki so bili profesorji s fakultet, svetovalci z Zavoda RS za šolstvo, svetovalni delavci iz prakse, strokovnjaki s svetovalnih centrov in drugi.

Otvoritev konference je potekala v četrtek ob 9.30. Prisotne so z uvodnimi pozdravi in razmisleki nagovorili dekan Filozofske fakultete, dr. Roman Kuhar, dekanja Fakultete za socialno delo, dr. Vesna Leskošek, predstojnik Oddelka za psihologijo, dr. Valentin Bucik, ter predstojnica Oddelka za pedagogiko in andragogiko, dr. Nives Ličen. Sledil je nagovor direktorja Zavoda RS za šolstvo, dr. Vinka Logaja, ter predstavnice Ministrstva RS za izobraževanje, znanost in šport, dr. Stanke Lunder Verlič. V nadaljevanju je mag. Tanja Bezić, koordinatorica programskega in organizacijskega odbora konference, poudarila pomen in cilje konference, ki temelji na znanstveno-raziskovalnih in strokovnih spoznanjih, in sicer:

- kritično ovrednotiti kompetence različnih strokovnih profilov svetovalnih delavcev za uspešno razvojno in preventivno ter evalvacijsko delo na ravni vrtca, šole, dijaškega doma oz. zavoda ter za soustvarjanje spodbudnega učnega okolja za vsakega otroka oz. učenca;
- identificirati potrebne nove kompetence svetovalnih delavcev za uspešno delovanje svetovalne službe v prihodnosti;
- spoznati primere inovativne prakse delovanja šolske svetovalne službe v Sloveniji in tujini ter oblikovati predloge za njihovo promocijo in morebitno sistemsko umestitev.

---

*Naslov/Address: asist. dr. Tina Pirc, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, e-mail: tina.pirc@ff.uni-lj.si

Udeležence je spodbudila k aktivnemu sodelovanju v diskusijah, pri čemer je poudarila, naj poskušajo imeti v mislih omenjene cilje konference.

Program se je nadaljeval z dvema vabljenima predavanjema. Najprej je svoj pogled na šolsko svetovalno delo v spreminjanju pedagoških paradigem predstavil zaslužni profesor dr. Zdenko Medveš z Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete UL. Sledilo je predavanje zaslužne profesorice dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič s Fakultete za socialno delo, ki je poudarila koncept procesov soustvarjanja podpore v šoli, pri čemer je posebej izpostavila varovalne dejavnike za učence s težavami – najpomembnejši po njenem mnenju so odnosi med učitelji in učenci. Učitelji lahko s svojo udeležbo izrazijo skrb za učence, pri njih "prepoznajo tisto, kar se svetlika" ter z visokimi pričakovanji in podporo učencu pripomorejo, da se to udejanji.

Po kratkem odmoru so sledila plenarna predavanja v dveh sklopih. V enem od sklopov so se avtorji prispevkov posvetili temam, kot so izzivi in priložnosti, ki jih nudi vzgojni načrt šolski svetovalni službi, vlogi svetovalne službe pri delu z otroki s posebnimi potrebami ter vlogi šolskih svetovalnih služb pri uresničevanju ciljev Resolucije o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018 – 2028. V drugem sklopu, ki je potekal sočasno, pa so različne strokovnjakinje iz prakse predstavile analizo stanja ter potreb in ovir na področju strokovnega povezovanja v svetovalnih službah, pomen sodelovanja svetovalnega delavca in učitelja ter izvajanje preventivnih dejavnosti v srednji šoli.

V popoldanskem delu sta sledili še dve vabljeni predavanja. Mag. Sandra Jensen, ki je bila rojena na Švedskem, zdaj pa živi in dela kot socialna delavka v Avstriji že skoraj 20 let, je najprej predstavila švedsko in avstrijsko socialno delo v šoli. Omenila je, da v Avstriji strokovnjaki različnih profilov opravljajo različne naloge, za katere so usposobljeni. S tem se je dotaknila ene glavnih tem, ki so se pojavljale med udeleženci konference, in sicer, kako jasno razmejiti kompetence posameznih profilov svetovalnih delavcev tudi pri nas. Še zlasti v času, ko se pojavljajo novi profili, ki se zaposlujejo na delovnem mestu šolskega svetovalnega delavca. Sicer pa je bilo v njenem predavanju moč najti skupno točko s poudarki dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič. Tudi mag. Sandra Jensen je namreč kot ključno zadevo pri spopadanju z izzivi, s katerimi se srečujejo učenci, izpostavila pomen tega, da obstaja vsaj en človek, ki verjame v učenca, pri čemer je to lahko tudi učitelj. Slikovito je primerjala rast učenca, ki ima dober odnos vsaj z nekom v šoli, z rastjo regrata v razpoki betona. Omeniti velja morda še to, da ima v Avstriji le 15 % šol vzpostavljeno šolsko socialno delo in zaenkrat delujejo le krizni timi, torej deluje samo kurativa. Kljub dobri umeščenosti šolske svetovalne službe v slovenskih šolah pogosto tudi pri nas zmanjka prostora za razvojno preventivno delo, kar se je izkazalo med drugim vabljenim predavanjem, ki je bilo namenjeno predstavitvi obsežne raziskave o vlogi svetovalne službe v šoli, ki so jo izvedli dr. Petra Gregorčič Mrvar, dr. Katja Jeznik, dr. Jana Kalin, dr. Robi Kroflič, dr. Jasna Mažgon, dr. Marjeta Šarič in dr. Barbara Šteh z Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete UL. Rezultati so med drugim pokazali, da šolski svetovalni delavci opravljajo največ kurativnega dela in dela s posameznimi skupinami, še posebej veliko je učencev s čustveno-vedenjskimi težavami, manj pa posvečajo pozornosti preventivnemu delu.

Četrtekov program se je zaključil z okroglo mizo, ki jo je moderiral dr. Milko Poštrak s Fakultete za socialno delo. Sodelovali so dr. Brigita Rupar z Zavoda RS za šolstvo, dr. Stanka Lunder Verlič z Ministrstva za šolstvo, znanost in šport – Urad za razvoj in kakovost v izobraževanju, Nives Počkar, predsednica Društva ravnateljev srednjih šol, dijaških domov in višjih šol, dr. Anton Meden, predsednik Zveze aktivov svetov staršev Slovenije, Ajda Erjavec Bartolj, predsednica Društva šolskih svetovalnih delavcev Slovenije, Gregor Pečan, predsednik Združenja ravnateljic in ravnateljev osnovnega in glasbenega šolstva Slovenije, dr. Tatjana Ažman iz Šole za ravnatelje ter predstavnica Dijaške organizacije Slovenije. Vsak od udeležencev okrogle mize se je opredelil glede naslednjih vprašanj:

- Kako med svetovalnimi delavci ter drugimi deležniki (ravnateljji, učitelji, starši, učenci/dijaki) povečati usklajenost pričakovanj glede prioriteten dejavnosti, vsebinskih področjih ter nalog svetovalne službe?
- Kako še izboljšati sodelovanje svetovalne službe z omenjenimi deležniki ter okrepiti razvojno preventivno vlogo svetovalne službe?
- Kako zmanjšati delež upravno-administrativnih nalog vrtcev in šol ter s tem razbremeniti tudi svetovalne delavce?

Udeleženci so si bili enotni v tem, da je potrebno jasno opredeliti kompetence posameznih profilov, ki se zaposlujejo v šolski svetovalni službi, kar bi vodilo do jasnejše opredelitve njihovih delovnih nalog. Predvsem pa je bilo s strani večine udeležencev okrogle mize jasno izpostavljeno, da je temelj vsem nadaljnjim korakom komunikacija med deležniki, ki delujejo na oz. sooblikujejo delo v šolski svetovalni službi.

Po koncu formalnega dela se je nadaljevalo tudi prijetno neformalno druženje, konferenca pa se je nadaljevala v petek ob 8.30, in sicer s predavanji v sekcijah. V prvem sklopu je sočasno potekalo šest sekcij. V prvi sekciji so tekla predavanja na temo vlog različnih profilov delavcev svetovalne službe vrtca ali šole, v drugi pa na temo varnega učnega okolja in duševnega zdravja. Dr. Katja Košir s Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru je v tem delu predstavila izsledke raziskave o medvrstniškem nasilju, ki jo je izvedla skupaj s svojimi študentkami. Rezultati raziskave so pokazali, da kot varovalni dejavnik lahko deluje oseba na šoli (učitelj), ki stoji ob strani učencu tudi takrat, ko se ta ne vede v skladu s pričakovanji. Tu lahko ponovno najdemo vzporednice s poudarjanjem vloge učitelja pri (so)ustvarjanju pozitivnih odnosov v razredu. Tretja sekcija je bila namenjena predavanjem na temo svetovalno delo z mladostniki, četrta svetovalnemu delu z razredniki in oddelčno skupnostjo, karierni orientaciji in delu z nadarjenimi učenci, peta se je ukvarjala z vključevanjem svetovalne službe v delo z učenci z učnimi težavami, šesta pa s svetovalnim delom v vrtcu.

Sledil je odmor in naslednji sklop predavanj, ki so potekala v naslednjih petih sekcijah. V sedmi sekciji so se avtorji posvetili temam participacije učencev z učnimi težavami in sodelovanju z zunanjimi ustanovami, v osmi perspektivam razvoja svetovalne službe, kjer je bilo predstavljeno nekaj primerov dobrih praks. Mag. Damjana Govekar, svetovalna delavka na OŠ Polje, je skupaj s študenti Fakultete za socialno delo izvedla projekt, v katerem so se študenti, ki so pomagali

učencem z učnimi težavami, vključili v življenje družin in tako v primarnem okolju spoznavali različne dejavnike manjše učne uspešnosti učencev. Družine, ki so sodelovale, so bile zelo zadovoljne s takšnim načinom pomoči in v perspektivi so podobni projekti zelo dobrodošli. V deveti sekciji so obravnavali inkluzijo v povezavi z delom svetovalne službe, v deseti ustvarjalni in terapevtski pristop k svetovalnem delu, v enajsti pa profesionalni razvoj svetovalnega delavca.

V nadaljevanju so udeleženci konference lahko obiskali delavnice z zelo pestrim programom. V delavnicah je bila predstavljena podpora mladostnikom s travmatičnimi izkušnjami s pomočjo uporabe kreativnih medijev; primeri dejavnosti za razvijanje miselne naravnosti rasti pri učencih; umestitev mladoletnikov brez spremstva v slovenski šolski prostor in svetovalno delo z njimi; šolska svetovalna služba in Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci, v zadnji delavnici tega dela pa je bilo postavljeno vprašanje, ali s podporo enega učenca lahko izboljšamo cel razred.

Petek popoldan je postregel s še dvema vabljenima predavanjema. V prvem je dr. Sonja Pečjak z Oddelka za psihologijo Filozofske fakultete UL poudarila, da so Programske smernice iz leta 1999 konceptualno skladne s tujimi koncepti, kar kaže na njihovo aktualnost, kljub temu, da je od njihovega oblikovanja preteklo že skoraj dvajset let in smo na področju šolskega svetovalnega dela soočeni z mnogimi izzivi. Izpostavila je tudi pomen pridobitve ustreznih kompetenc za opravljanje psihološke dejavnosti, pri čemer je kot pomemben del usposabljanja navedla supervizirano prakso po zaključku izobraževanja, ki zagotavlja pridobitev osnovnih kompetenc. Ob tem je tudi ona naslovila enega od ključnih ciljev konference, namreč potrebo po razjasnitvi kompetenc posameznih profilov šolskih svetovalcev. Predstavila je tudi rezultate 4-letne longitudinalne raziskave spremljanja razvoja psiholoških kompetenc študentov Oddelka za psihologijo Filozofske fakultete UL, ki jo je izvedla skupaj z dr. Cirilo Peklaj in dr. Melito Puklek Levpušček. V drugem predavanju je dr. Metod Resman z Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete UL naslovil sodelovanje med ravnateljem in šolsko svetovalno službo, ki jo je izpostavil kot pomembno priložnost, ki se je ne sme prezreti. Poudaril je velik pomen sodelovanja med ravnateljem in šolskim pedagogom, njune usklajenosti glede vizije in razvoja šole, odprto komunikacijo, medsebojno spoštovanje in zaupanje. Opozoril je na pomembno vlogo šolskega pedagoga kot vmesnega člana med ravnateljem in učitelji, pri čemer je izpostavil tudi možnost etičnih dilem pri šolskem pedagogu, ki ima lahko vlogo zaupnika tako ravnatelju kot tudi učiteljem.

Tik pred koncem so potekale še zadnje delavnice, ki so obravnavale naslednje teme: svetovalno delo v vrtcu, čuječnost v svetovalni in osebni praksi, sodobni izzivi psihologov v svetovalnih službah v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, intervizija kot priložnost kontinuirane strokovne rasti in izboljševanja profesionalne samopodobe šolskega svetovalnega delavca ter samouravnavanje anksioznih čustev.

Okoli 17.30 je sledil zaključek konference, ki so jo s sklepnimi besedami pospremili mag. Tanja Bezić, dr. Sonja Pečjak, dr. Milko Poštrak in dr. Špela Gregorčič Mrvar. Aktivno so se k razpravi o tem, ali je konferenca dosegla svoje cilje in izpolnila svoj namen, vključevali tudi udeleženci. Ti so bili tudi sicer po vsakem vabljenem ali plenarnem predavanju ter po vseh predavanjih in delavnicah po sekcijah vabljeni k postavljanju vprašanj in podajanju svojih mnenj o tematiki, ki je bila predstavljena. To je na koncu vodilo do skupnega občutka, v kakšnih (trenutnih) razmerah šolski svetovalni delavci izvajajo svoje delo in pripeljalo do zaključkov, ki jih je izrazila celotna skupina strokovnjakov na koncu konference. Naj izpostavim samo nekaj bistvenih poudarkov – potreba po jasnejši in bolj odprti komunikaciji med vsemi zainteresiranimi deležniki, potreba po prestrukturiranju delovnih nalog z namenom oblikovanja prostora za razvojno-preventivne dejavnosti in potreba po jasni opredelitvi kompetenc različnih profilov svetovalnih delavcev.

Konferenca je ponudila zelo pester program in odprla mnoga relevantna vprašanja, ki se jim bo v prihodnosti potrebno intenzivno posvetiti. Minila je v konstruktivni razpravi, ki je mnogim udeležencem dala zagon za to, da s skupnimi močmi izboljšamo razmere na področju šolskega svetovalnega dela.